

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Кафедра загальної і соціальної педагогіки

Л.О. Ковальчук

ПЕДАГОГІКА
В И Щ О Ї Ш К О Л И

Методичні матеріали
до семінарських і практичних занять,
самостійної та індивідуальної роботи,
організації контролю навчальної діяльності

для магістрів I (V) курсу хімічного факультету

Львів 2017

**ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ.
ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ**

Практичне заняття № 1

**МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИКА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ У ВИЩІЙ ШКОЛІ**

◆ Питання, винесені на обговорення:

1. Методологія науково-педагогічних досліджень у вищій школі.
2. Логіка науково-педагогічного дослідження (рис. 1).
3. Методика науково-педагогічних досліджень у вищій школі (рис. 2).
4. Організація і проведення педагогічного експерименту (рис. 1; 2).
5. Виконання практичних завдань з використанням різних методів науково-педагогічного дослідження.
6. Виконання індивідуальних завдань тестового контролю знань.

📖 Рекомендована література (основна)

1. *Вітвицька С.С.* Основи педагогіки вищої школи: Метод. посіб. для студ. магістратури. – К.: Центр навч. л-ри, 2003. – 316 с.
2. *Ковальчук Л.О.* Основи педагогічної майстерності: Навч. посібник. – Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 608 с.
3. *Ковальчук Л.О.* Практикум з педагогіки: Навч. посібник. – Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. – 253 с.
4. *Ковальчук О., Когут С.* Основи психології та педагогіки: навч. посібник / за заг. ред. Л. Ковальчук. – Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – 624 с.
5. *Кузьмінський А.І.* Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: Знання, 2005. – 486 с.
6. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / За ред. З.Н.Курлянд. К.: Знання, 2005. 399 с.
7. *Степанов О.М., Фіцула М.М.* Основи психології і педагогіки : Навч. посібник / О.М. Степанов, М.М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2003. – 504 с.
8. *Фіцула М.М.* Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: Академвидав, 2006. – 352 с.

📖 Додаткова література

9. *Бабенко В.В.* Основи теорії ймовірностей і статистичні методи аналізу даних у психологічних і педагогічних експериментах : Навч. посіб. / В.В.Бабенко. – Львів: Видавн. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – 184 с.
10. *Воловик П.М.* Теорія імовірностей і математична статистика в педагогіці / П.М.Воловик. – К. : Рад. шк., 1989. – 221 с.

Рис. 1. Логіка науково-педагогічних досліджень

Рис. 2. Методи науково-педагогічних досліджень

Тематика дипломних робіт

1. Активізація навчально-пізнавальної діяльності учнів (студентів) у процесі вивчення хімії (розв'язування різних типів хімічних задач та ін.).
2. Розвиток творчих здібностей учнів (студентів) у процесі вивчення хімії.
3. Розвиток дослідницьких умінь учнів (студентів) у процесі вивчення хімії.
4. Розвиток логічного мислення учнів (студентів) у процесі вивчення хімії.
5. Розвиток творчого мислення учнів (студентів) у процесі вивчення хімії.
6. Розвиток аналітичного мислення учнів (студентів) у процесі вивчення хімії.
7. Формування зацікавленості учнів (студентів) до вивчення хімії.
8. Методика впровадження інтерактивних методик у процесі вивчення хімії.
9. Методика впровадження технологій ігрового навчання під час вивчення хімії.
10. Впровадження інформаційних технологій у процесі вивчення хімії.
11. Методика впровадження технологій проблемного навчання у процесі вивчення хімії;
12. Методика впровадження технологій особистісно орієнтованого навчання у процесі вивчення хімії.
13. Методика впровадження технологій комп'ютерного навчання у процесі вивчення хімії.
14. Формування екологічної освіти школярів (студентів) у процесі вивчення хімії тощо.
15. Формування у школярів (студентів) потреби в здоровому способі життя у процесі вивчення хімії тощо.

Семінарське заняття № 1

СУЧАСНИЙ СВІТОВИЙ ОСВІТНИЙ ПРОСТІР І МІСЦЕ У НЬОМУ ВИЩОЇ ОСВІТИ (наукова конференція)

◆ Питання, винесені на обговорення:

1. Вища освіта як предмет науково-педагогічного дискурсу, провідний фактор соціального і економічного прогресу.
2. Основні тенденції розвитку вищої освіти в сучасному світі.
3. Пошук шляхів підвищення привабливості європейської вищої освіти.
4. Болонський процес як засіб інтеграції та демократизації вищої освіти.

Семінарське заняття № 2

СУЧАСНА ВИЩА ШКОЛА В ОСВІТНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ ТА ЗАКОРДОННІ (наукова конференція)

◆ Питання, винесені на обговорення:

1. Вища школа високорозвинених зарубіжних країн і держав пострадянського простору.
2. Вища школа в Україні (стан і тенденції розвитку вищої освіти у сучасному суспільстві, стандарти освіти; сутність, мета, особливості та принципи управління вищою освітою) – обговорення питання на основі опрацювання таких основних документів:
 - ◆ Національна доктрина розвитку освіти.
 - ◆ Закон України “Про вищу освіту”.

АЛГОРИТМ проведення наукової конференції

(рольова навчальна гра за зазначеною темою семінару):

1. Для її проведення необхідно обрати *головуючого*, який є основним організатором проведення конференції:
 - ✓ виголошує *вступне слово*;
 - ✓ веде конференцію;
 - ✓ надає слово *доповідачам – експертам* з питань розвитку вищої освіти у сучасному світі (вчені України та інших країн світу);
 - ✓ надає слово *опонентам* (вчені України та інших країн світу);
 - ✓ підводить короткий *підсумок* після кожної доповіді експерта та доповнення його відповіді опонентом;
 - ✓ виголошує *заключне слово*;
 - ✓ разом з експертами виробляє резолюцію конференції з основних питань, яка обговорюється методом “*акваріуму*” на початку наступної лекції.
2. **Експерти (доповідачі)** та **опоненти** готують доповідь відповідно до теми семінарського заняття, тому їм необхідно:
 - 📖 прочитати *інформаційний* блок за вказаною викладачем літературою та з педагогічних часописів;
 - 📖 ознайомитися з питаннями, винесеними на обговорення під час заняття, та, обравши одну з систем освіти (країну) чи іншу проблему, підготувати

презентацію та виступ (7-8 хв) на семінарське заняття, зобразити графічно модель вищої освіти;

↪ у виступі *експерт* подає коротку довідку про розвиток вищої освіти відповідної країни, розкриває позитивні і негативні тенденції, показує значення для розвитку системи освіти в Україні;

↪ відповіді на запитання.

? Питання для роздумів:

1. Як відомо в Європі йдуть процеси інтеграції в єдину європейську спільноту (Європарламент, єдина валюта, ринок, визнання дипломів тощо). Якою, на Вашу думку, могла б бути найоптимальніша модель вищої школи?
2. Які, на Вашу думку, позитивні тенденції в розвитку вищої освіти в інших країнах можуть бути перенесені на ґрунт вищої освіти в Україні?
3. Що негативного, виявленого Вами, не варто переносити в систему вищої освіти в Україні?
4. Порівняйте статус викладача ВНЗ в Україні й світі.
5. Проблема підготовки педагогічних кадрів в Україні та за кордоном (Що спільного й відмінного?).

📖 Рекомендована література (основна)

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: Підручник. – К.: Либідь, 1998. – 518 с.
2. Вища школа України і Болонський процес: Навч. посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.
3. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Метод. посіб. для студ. магістратури. – К.: Центр навч. л-ри, 2003. – 316 с.
4. Закон України “Про вищу освіту” // Голос України. – 2014. – №148 (5898). – 6 серпня.
5. Закон України “Про освіту” // Освіта. – 1996. – 21 серпня.
6. Ковальчук Л.О. Практикум з педагогіки: Навч. посібник. – Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. – 253 с.
7. Ковальчук Л.О., Ковальчук О.Б. Системи освіти зарубіжних країн: Навч. посібник. – Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 136 с.
8. Корсак К.В. Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів / За заг. ред. Г.В.Фокіна: Монографія. – К.: МАУП-МКА, 1997. К., 1997.
9. Кошманова Т.С. Розвиток педагогічної освіти у США (1960 – 1998 рр.): Монографія. – Львів: Світ, 1999. – 488с.
10. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті // Освіта України. – 2002. – 23 квіт (№ 33). – С. 4–6.

📖 Додаткова література

11. Вульфсон Б.Л. Стратегія розвитку образования на Западе на пороге ХХІ века. – М.: Изд-во УРАО, 1999.
12. Кравець В.П. Зарубіжна школа і педагогіка ХХ століття: Навч. посібник. –Т.: Тернопіль, 1996. – 290 с.
13. Шинкарук В. Основні напрями модернізації структури вищої освіти України // Вища школа. – 2007. – № 5. – С. 3 – 16.
14. Інтернет-джерела за окресленою темою.

Семінарське заняття № 3

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВНОЇ РОБОТИ У ВИЩОМУ НАЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

◆ Питання, винесені на обговорення:

1. Сутність, структура, закономірності, рушійні сили розвитку, специфіка організації педагогічного процесу у вищій школі. Психолого-педагогічні умови його організації.
2. Структура педагогічної діяльності викладача вищого навчального закладу. Принципи навчання як орієнтир у викладацькій роботі.
3. Студентство як особлива соціальна група, психологічні особливості юнацького віку, соціальна адаптація молодшої людини на різних етапах особистісного розвитку.
4. Організація виховної роботи у вищому навчальному закладі.
5. Виконання творчих завдань.
6. Виконання дослідницького завдання.

📖 Рекомендована література (основна)

1. Біляковська О.О. Дидактика вищої школи : навч. посібник / О.О.Біляковська, І.Я.Мищишин, С.Б.Цюра. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 360 с.
2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Метод. посіб. для студ. магістратури. – К. : Центр навч. л-ри, 2003. – 316 с.
3. Ковальчук Л.О. Основи педагогічної майстерності : Навч. посібник. – Львів : Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 608 с.
4. Ковальчук Л.О. Практикум з педагогіки : Навч. посібник. – Львів : Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. – 253 с.
5. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи : Навч. посіб. – К. : Знання, 2005. – 486 с.
6. Лозинська Н.Б. Адаптація студентів до навчання в університеті та випускників до педагогічної діяльності : Монографія. – Львів : Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 166 с.
7. Мищишин І.Я. Студент як суб'єкт педагогічної взаємодії у вищій школі: Навч.-метод. матеріали до вивчення теми “Суб'єкти педагогічної взаємодії у вищій школі” з курсу “Педагогіка вищої школи”. – Львів : Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 56 с.
8. Педагогіка вищої школи : Навч. посіб. / За ред. З.Н.Курлянд. – К. : Знання, 2005. – 399 с.
9. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: Навч. посіб. – К. : Вища шк., 2005. – 239 с.
10. Степанов О.М., Фіцула М.М. Основи психології і педагогіки : Навч. посібник / О.М. Степанов, М.М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2003. – 504 с.
11. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи : Навч. посіб. – К. : Академвидав, 2006. – 352 с.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДИДАКТИКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ (МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ХІМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩІЙ ШКОЛІ)

Семінарське заняття № 3

ЗМІСТ ОСВІТИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ. ЗМІСТ ВИЩОЇ ХІМІЧНОЇ ОСВІТИ (прес-конференція)

◇ Питання, винесені на обговорення:

1. Зміст освіти у вищій школі, його головні компоненти. Стандарти освіти. Головні джерела змісту освіти. Психолого-педагогічні особливості реалізації змісту освіти у вищій школі.
2. Зміст хімічної освіти у вищій школі, його головні компоненти, стандарти освіти, джерела.
3. Побудова моделі фахівця (відповідно до професійного спрямування).

? Питання для роздумів:

1. Проаналізуйте зміст вищої хімічної освіти (мета, завдання, структура, критерії відбору змісту освіти відповідно до мети ВНЗ, спеціалізації, навчальної дисципліни, навчального матеріалу, основні джерела).
2. Порівняйте організацію педагогічного процесу та зміст вищої хімічної освіти в інших ВНЗ України, у т.ч. й приватних. Чи можна назвати ці моделі змісту вищої хімічної освіти альтернативними?

АЛГОРИТМ підготовки та проведення прес-конференції:

1. Для проведення необхідно обрати **прес-секретаря**, який є основним організатором проведення прес-конференції:
 - ◇ виголошує *вступне* слово, представляє експертів, веде прес-конференцію;
 - ◇ надає *слово кореспондентам*, які ставлять запитання;
 - ◇ надає *слово експертам* з питань змісту освіти (міністру освіти і науки України, ректорам, проректорам, деканам, завідувачам кафедр, вченим-педагогам, психологам, хімікам, соціологам, екологам тощо);
 - ◇ підводить короткий *підсумок* після кожної відповіді експерта на поставлені кореспондентами запитання;
 - ◇ виголошує *заключне* слово;
 - ◇ разом з експертами і студентами, залученими до обговорення проблем, узагальнюють “*коло цікавих ідей*”, висловлених у процесі обговорення, і представляють їх на початку наступної лекції.
2. **Журналісти** (студенти групи) представляють себе, фахові педагогічні чи хімічні видання і після цього ставлять запитання експертам.
3. **Експерти** (6 – 8 студентів) дають відповіді на запитання, поставлені кореспондентами за темою семінарського заняття, тому їм необхідно:

- 📖 прочитати інформаційний блок за вказаною викладачем літературою та з психолого-педагогічних джерел;
- 📖 ознайомитися з питаннями, що винесені на обговорення, та, обравши проблему, підготувати доповіді;
- ❓ відповідаючи на запитання кореспондентів, експерт коротко висвітлює суть проблеми.

📖 Рекомендована література (основна)

1. *Алексюк А.М.* Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: Підручник. – К.: Либідь, 1998. – 518 с.
2. *Біляковська О.О.* Дидактика вищої школи : навч. посібник / О.О.Біляковська, І.Я.Мищишин, С.Б.Цюра. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 360 с.
3. *Вітвицька С.С.* Основи педагогіки вищої школи: Метод. посіб. для студ. магістратури. – К.: Центр навч. л-ри, 2003. – 316 с.
4. *Ковальчук Л.О.* Основи педагогічної майстерності: Навч. посібник. – Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 608 с.
5. *Ковальчук Л.О.* Практикум з педагогіки: Навч. посібник. – Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. – 253 с.
6. *Кузьмінський А.І.* Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: Знання, 2005. – 486 с.
7. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / За ред. З.Н.Курлянд. – К.: Знання, 2005. – 399 с.
8. *Слепкань З.І.* Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: Навч. посіб. К.: Вища шк., 2005. – 239 с.
9. *Фіцула М.М.* Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: Академвидав, 2006. – 352 с

📖 Додаткова література

10. *Галузинський В., Євтух М.* Основи педагогіки і психології вищої школи в Україні. –К.: Інтел, 1995.
11. *Гура О.І.* Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності. – К.: Центр навч. л-ри, 2005. – 224 с.
12. Закон України “Про вищу освіту” // Голос України. – 2014. – №148 (5898). – 6 серпня.
13. *Нагаєв В.М.* Методика викладання у вищій школі: Навч. посібник. К.: Центр навч. л-ри, 2007. – 232 с.
14. Навчальні плани.
15. Навчальні програми хімічних дисциплін.
16. Навчальні підручники хімічних дисциплін за спеціалізацією.
17. Навчальні посібники хімічних дисциплін за спеціалізацією.
18. // Вища школа (статті, у яких розглядаються проблеми розвитку вищої освіти).
19. // Вища освіта України (статті про проблеми розвитку вищої освіти).
20. // Вісник Львівського університету. Серія. педагогічна.

Практичне заняття № 2

МЕТОДИ, ПРИЙОМИ, ЗАСОБИ, ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У МЕТОДИЦІ ВИКЛАДАННЯ ХІМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩІЙ ШКОЛІ

◆ Питання, винесені на обговорення:

1. Методи навчання у методиці викладання хімічних дисциплін у вищій школі.
2. Прийоми навчання у методиці викладання хімічних дисциплін у вищій школі.
3. Засоби навчання у методиці викладання хімічних дисциплін у вищій школі.
4. Технології навчання у методиці викладання хімічних дисциплін у вищій школі. Психолого-педагогічні умови їх впровадження.
5. Мікровикладання навчального питання з використанням методів, прийомів, засобів, технологій навчання (методичні засади викладання хімічних дисциплін у вищій школі).
6. Аналіз мікровикладання.

АЛГОРИТМ підготовки мікровикладання:

Головна дидактична мета: набуття первинних умінь і навичок використання дидактичного інструментарію у ВНЗ.

📖 Оберіть *навчальне питання* теми хімічної дисципліни відповідно до своєї спеціалізації (неорганічна хімія; неорганічна хімія; аналітична хімія).

📖 Проаналізуйте *зміст* навчального питання.

- ✓ відповідно до теми, цілей, навчального матеріалу виберіть *методи* і *прийоми* навчання та підготуйте дидактичні *засоби*, які, на Вашу думку, забезпечать ефективність його вивчення.

📌 **Хід** вивчення навчального питання оформіть у вигляді такої таблиці:

Навчальне питання (коротко подати зміст)	Методи навчання	Прийоми навчання	Засоби навчання

📖 Рекомендована література (основна)

1. Біляковська О.О. Дидактика вищої школи : навч. посібник / О.О.Біляковська, І.Я.Мишишин, С.Б.Цюра. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 360 с.
2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Метод. посіб. для студ. магістратури. – К.: Центр навч. л-ри, 2003. – 316 с.
3. Ковальчук Л.О. Практикум з педагогіки: Навч. посібник. – Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. – 253 с.
4. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: Знання, 2005. – 486 с.
5. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / За ред. З.Н.Курлянд. – К. : Знання, 2005. – 399 с.
6. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: Академвидав, 2006. – 352 с.

Додаткова література:

1. Алексюк А. Педагогіка вищої школи. Курс лекцій: модульне навчання. К, 1993.
2. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: Навч. посібник. К.: Центр навч. л-ри, 2007. – 232 с.
3. Освітні технології: Навч.-метод. посібник / За заг. ред. Пехоти О.М. – К.: АСК, 2001. – 255 с.

Практичне заняття № 3
ДІАГНОСТУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СТУДЕНТІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

◆ Обговорення проблеми (“круглий стіл”):

1. Діагностування результатів навчання (сутність, завдання, функції, вимоги).
2. Основні принципи контролю й оцінювання знань. Критерії та норми оцінювання знань студентів. Педагогічне вимірювання.
3. Види, форми і методи контролю та оцінювання успішності студентів. Застосування нетрадиційних форм контролю у ВНЗ.

? Питання для дискусії¹:

1. Частина викладачів ВНЗ вважають поточний контроль знань студентів “школярством” і надають перевагу підсумковому контролю. Інші, навпаки, пропонують безсесійну курсову систему навчання у вищій школі, що ґрунтується на заміні заліків та іспитів середнім арифметичним за результатами поточного контролю. Яку позицію Ви вважаєте більш прийнятною для сучасної вищої школи?
2. Порівняйте традиційні і нетрадиційні форми контролю. Яким формам контролю Ви надаєте перевагу? Чому?

Виконання і захист проектів (робота у мікрогрупах)²

- ① **Тестовий контроль знань** (сутність, організація, переваги і недоліки). Складіть завдання для тестового контролю. У чому особливість комп’ютерного тестування? Запропонуйте програму для проведення такого контролю.
- ② **Міжсесійний контроль** (сутність, організація, переваги і недоліки). Складіть завдання для проведення міжсесійного контролю.
- ③ **Тематичний контроль** (сутність, організація, переваги і недоліки). Складіть завдання для проведення тематичного контролю.
- ④ Важливим показником, що дозволяє порівняти успішність студентів, є **якість** знань, умінь і навичок. Які критерії характеризують цей показник? Назвіть інші показники, що характеризують успішність студентів. Наведіть приклад на визначення показників успішності студентів групи.
- ⑤ **Підсумковий контроль** (сутність, організація, переваги і недоліки). Які види підсумкового контролю, на вашу думку, є найбільш ефективними? Відповідь аргументуйте.
- ⑥ **Кредитно-модульна система організації навчального процесу** (сутність, організація, переваги і недоліки). Що нового, на Вашу думку, внесла ця система в організацію навчального процесу у ВНЗ?

¹ Обговорення питань для дискусії проводиться методом “Прес”:

- ♦ *позиція* (“Я вважаю, що ...”, “На мій погляд...”);
- ♦ *обґрунтування* (“... тому, що...”);
- ♦ *приклад* (“Так, наприклад, ...”);
- ♦ *висновки* (“Отож ...”, “Підсумовуючи зазначимо, що ...”).

² Студенти виконують проекти (до 10 хв), обравши певну тему з хімічної дисципліни відповідно до спеціалізації, і презентують їх. Мікрогрупа складається з 3-х (4-х) осіб.

⑦ **Педагогічне діагностування** є важливою складовою управління якістю підготовки майбутніх фахівців у вищій школі. З'ясуйте сутність педагогічного діагностування. Якими є підходи до розуміння сутності поняття “якість професійної підготовки”?

Рекомендована література (основна)

1. *Артемова Л.В.* Педагогіка і методика вищої школи: Навч.-метод. посібник. – К.: Кондор, 2008. – 272 с.
2. *Біляковська О.О.* Дидактика вищої школи : навч. посібник / О.О.Біляковська, І.Я.Мишишин, С.Б.Цюра. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 360 с.
3. *Ващенко Г.Г.* Загальні методи навчання: Підручник для педагогів. – К.: Укр. вид. спілка, 1997. – 416 с.
4. Вища школа України і Болонський процес: Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.
5. *Вітвицька С.С.* Основи педагогіки вищої школи: Метод. посіб. для студ. магістратури. – К.: Центр навч. л-ри, 2003. – 316 с.
6. *Ковальчук Л.О.* Практикум з педагогіки: Навч. посібник. – Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. – 253 с.
7. *Кузьмінський А.І.* Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: Знання, 2005. – 486 с.
8. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / За ред. З.Н.Курлянд. – К.: Знання, 2005. – 399 с.
9. *Фіцула М.М.* Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: Академвидав, 2006. – 352 с.

Додаткова література

10. *Алексюк А.* Педагогіка вищої школи. Курс лекцій: модульне навчання. К, 1993.
11. Вища школа України і Болонський процес: Навч. посібник / За ред. В.Г.Кременя. Авт. кол.: М.Ф.Степко, Я.Я.Болюбаш, В.Д.Шинкарук та ін. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.
12. *Галузинський В., Євтух М.* Основи педагогіки і психології вищої школи в Україні. К.: Інтел, 1995. – 237 с.
13. *Герчанівський Д.Л.* Інноваційні технології контролю успішності студентів з гуманітарних дисциплін: монографія. – К.: НАКККіМ, 2010. – 192 с.
14. *Гончаренко С.У.* Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
15. *Гончаров С.М., Гурин В.А.* Кредитно-модульна система організації навчального процесу: методичні аспекти: Монографія. – Рівне: НУВГП, 2008. – 626 с.
16. *Ковальчук О.Б.* Діагностування результатів навчання: Навч. посіб. – Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2004. – 158 с.
17. *Нагаєв В.М.* Методика викладання у вищій школі: Навч. посібник. К.: Центр навч. л-ри, 2007. – 232 с.
18. // Вища школа (статті, у яких розглядаються проблеми розвитку вищої освіти).
19. // Вища освіта України (статті про проблеми розвитку вищої освіти).
20. // Вісник Львівського університету. Серія. педагогічна.

Практичне заняття № 4

ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

◆ Питання, винесені на обговорення:

1. Форми організації навчання у ВНЗ, їх класифікація. Застосування різноманітних форм організації навчальної діяльності студентів (відповідно до спеціалізації).
2. *Лекція* як основна форма організації навчання у ВНЗ (роль і місце лекції у ВНЗ, особливості, види, вимоги до лекції, загальна структура, цілі, варіативність застосування методів, прийомів і засобів навчання, оцінка якості).
3. *Семінарські* заняття як форма активної взаємодії та спілкування суб'єктів навчального процесу у вищій школі.
4. *Практичні* заняття як основна форма поглиблення та застосування теоретичних знань, формування та удосконалення вмінь і навичок студентів.
5. *Лабораторні* заняття як основна форма інтегрування теоретико-методологічних знань та практичних умінь і навичок студентів з хімічних дисциплін.
6. Організація самостійної роботи студентів.
7. Завдання. Запропонуйте ефективні шляхи індивідуалізації та активізації самостійної роботи студентів у ВНЗ.

◆ Ситуативна навчальна гра (*мікрОВикладання*)

- ◆ підготувати фрагмент одного з етапів заняття, чи вивчення одного навчального питання (за вибором студента відповідно до спеціалізації);
- ◆ для цього фрагменту вибрати методи і прийоми навчання, виготовити дидактичні засоби;
- ◆ провести мікрОВикладання, використовуючи вибрані методи, прийоми, засоби навчання, організовуючи самостійну роботу студентів тощо.

АЛГОРИТМ підготовки до заняття:

Основна дидактична мета: набуття первинних умінь і навичок підготовки, проведення і психолого-педагогічного аналізу навчальних занять у ВНЗ.

📖 Ознайомтеся з питаннями, що винесені на обговорення; прочитайте *інформаційний* блок теми за курсом лекцій викладача, рекомендованою літературою.

📖 Оберіть *тему* для кожного заняття за навчальною програмою і фаховим підручником чи навчально-методичним посібником.

📖 Проаналізуйте *зміст* навчального матеріалу теми та запропонуйте *методику* проведення заняття:

- ✓ продумайте *структуру* навчального заняття, його *етапи* відповідно до теми, дидактичних цілей та навчального матеріалу;
- ✓ відповідно до теми, цілей, навчального матеріалу виберіть *тип (вид)* навчального заняття, *методи, прийоми, форми організації* навчально-пізнавальної діяльності студентів та підготуйте дидактичні *засоби*, які, на Вашу думку, забезпечать ефективність заняття.

📖 **Навчально-методичну карту** до кожного заняття оформіть письмово, вказуючи:

- ✓ факультет, кафедру спеціалізації та кафедру педагогіки, навчальну дисципліну; курс, групу; місце проведення;
 - ✓ тему;
 - ✓ тип (вид) заняття;
 - ✓ дидактичні цілі (навчальну, виховну, розвивальну мету);
 - ✓ міждисциплінарні зв'язки (з фундаментальними, професійно орієнтованими дисциплінами);
 - ✓ навчально-методичне забезпечення (наочність, роздатковий матеріал, ТЗН, літературу).
- ✦ **Хід заняття** оформіть у вигляді таблиці:

Структура заняття (етапи), навчальні питання, завдання	Методи, прийоми навчання	Засоби навчання

 Рекомендована література (основна)

1. *Алексюк А.М.* Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: Підручник. – К.: Либідь, 1998. – 518 с.
2. *Біляковська О.О.* Дидактика вищої школи : Навч. посібник / С.Б. Цюра, О.О. Біляковська, І.Я. Мищишин. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 360 с.
3. *Вітвицька С.С.* Основи педагогіки вищої школи: Метод. посіб. для студ. магістратури. – К.: Центр навч. л-ри, 2003. – 316 с.
4. *Ковальчук Л.О.* Основи педагогічної майстерності: Навч. посібник. – Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 608 с.
5. *Ковальчук Л.О.* Практикум з педагогіки: Навч. посібник. – Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. – 253 с.
6. *Ковальчук О.Б.* Діагностування результатів навчання: Навч. посібник. – Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2004. – 158 с.
7. *Ковальчук О., Когут С.* Основи психології та педагогіки: навч. посібник / за заг. ред. Л. Ковальчук. – Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – 624 с.
8. *Кузьмінський А.І.* Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: Знання, 2005. – 486 с.
9. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / За ред. З.Н.Курлянд. К.: Знання, 2005. 399 с.
10. *Фіцула М.М.* Педагогіка вищої школи : Навч. посіб. – К. : Академвидав, 2006. – 352 с.

 Додаткова література

11. *Артемова Л.В.* Педагогіка і методика вищої школи: Навч.-метод. посібник. – К.: Кондор, 2008. – 272 с.
12. *Ващенко Г.Г.* Загальні методи навчання: Підручник для педагогів. – К.: Укр. вид. спілка, 1997. – 416 с.
13. *Герчанівський Д.Л.* Інноваційні технології контролю успішності студентів з гуманітарних дисциплін: монографія. – К.: НАКККіМ, 2010. – 192 с.

Організація контролю навчальної діяльності студентів

1. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль та самостійна робота								НП	Сума
<i>Змістовий модуль 1</i>				<i>Змістовий модуль 2</i>					
20 + 10 (МК)				20 + 10 (МК)					
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8		
5	5	5	5	5	5	5	5	40	100

Скорочення: МК — модульний контроль; НП — навчальний проект. Т — тема.

Шкала оцінювання: Університету, національна та ECTS

<i>Оцінка в балах</i>	<i>Оцінка ECTS</i>	<i>Визначення</i>	<i>Залік</i>
90–100	A	<i>Відмінно</i>	<i>Зараховано</i>
81–89	B	<i>Дуже добре</i>	<i>Зараховано</i>
71–80	C	<i>Добре</i>	<i>Зараховано</i>
61–70	D	<i>Задовільно</i>	<i>Зараховано</i>
51–60	E	<i>Достатньо</i>	<i>Зараховано</i>
Менше 50		<i>Незадовільно</i>	<i>Незараховано</i>

2. ПИТАННЯ, ВИНЕСЕНІ НА ЗАЛІК

Змістовий модуль 1

1. Предмет, об'єкт і завдання педагогіки вищої школи. Місце курсу у системі педагогічних наук. Міждисциплінарні зв'язки педагогіки вищої школи.
2. Понятійно-категоріальний апарат педагогіки вищої школи.
3. Сучасні методологічні підходи у педагогіці вищої школи.
4. Логіка і методи науково-педагогічних досліджень.
5. Основні етапи становлення вищої освіти в Україні.
6. Заснування, історія становлення і діяльність Львівського університету.
7. Розвиток хімічної освіти у Львівському університеті.
8. Вища освіта як провідний фактор соціального і економічного прогресу. Основні тенденції розвитку вищої освіти в сучасному світі.
9. Вища школа зарубіжних країн, країн пострадянського простору (за вибором).
10. Зміст реформ вищої освіти в Україні на сучасному етапі. Основні документи про вищу освіту.
11. Інтеграція вищої освіти України у світовий і європейський освітній простір.
12. Сутність, структура, закономірності, рушійні сили розвитку педагогічного процесу у вищій школі.
13. Організація педагогічного процесу у вищій школі з урахуванням адаптації студентів на першому році навчання у ВНЗ, вікових та індивідуальних особливостей студентів, навчально-пізнавальної діяльності студентів.
14. Організація інклюзивного навчання у вищій школі.
15. Педагогічна діяльність викладача вищого навчального закладу (структура педагогічної діяльності, функції викладача, професійні якості та уміння).
16. Педагогічна культура викладача вишу (культура професійного мислення, культура професійного мовлення, культура професійного спілкування).
17. Педагогічна майстерність викладача вищої школи (сутність, характеристика її складових).

18. Предмет і завдання дидактики вищої школи. Основні дидактичні концепції.
19. Принципи навчання як орієнтир у викладацькій роботі.
20. Методи, прийоми навчання у вищій школі.
21. Засоби навчання у вищій школі.
22. Зміст освіти у вищій школі, його основні компоненти.
23. Стандарти вищої освіти.
24. Основні джерела змісту вищої освіти.
25. Аналіз змісту вищої хімічної освіти (мета, завдання, структура, критерії відбору змісту хімічної освіти, основні джерела).
26. Форми організації навчання у ВНЗ, їх класифікація. Застосування різноманітних форм організації навчальної діяльності студентів (за фахом).
27. Лекція як основна форма організації навчання у ВНЗ (роль і місце лекції у ВНЗ, особливості, види, вимоги до лекції, загальна структура, цілі, варіативність застосування методів, прийомів і засобів навчання, оцінка якості).
28. Семінарські заняття як форма активної взаємодії та спілкування суб'єктів навчального процесу у вищій школі.
29. Практичні заняття як основна форма поглиблення та застосування теоретичних знань, формування та удосконалення вмінь і навичок студентів.
30. Лабораторні заняття як основна форма інтегрування теоретико-методологічних знань та практичних умінь і навичок студентів.
31. Історія розвитку педагогічного діагностування. Діагностування результатів навчання (сутність, функції).
32. Принципи, вимоги до контролю та оцінення успішності студентів.
33. Види і форми контролю успішності студентів.
34. Методи контролю успішності студентів.
35. Застосування нетрадиційних форм контролю у навчальному процесі.
36. Об'єкти, критерії та норми оцінювання знань студентів.
37. Кредитно-модульна система організації навчального процесу.
38. Самостійна робота студентів (сутність, психолого-педагогічні аспекти організації; її види, рівні, організаційні форми; індивідуалізація, активізація).
39. Технологія навчання, їх класифікація.
40. Структурні складові технології навчання.
41. Характеристика технології диференційованого навчання.
42. Характеристика технології проблемного навчання.
43. Характеристика технології ігрового навчання.
44. Характеристика інформаційних технологій навчання.
45. Характеристика технологій особистісно орієнтованого навчання.
46. Дистанційне навчання у вищій школі.
47. Психолого-педагогічні умови впровадження технологій навчання у вищій школі.
48. Технології виховання в системі педагогічних технологій у вищій школі.
49. Студентське самоврядування. Інститут виховників у вищій школі.
50. Педагогічна практика як обов'язковий компонент професійної підготовки фахівця.